

Bundel van de Mobiliteit & Bereikbaarheid van 3 september 2020

Agenda bijlagen

Agenda Mobiliteit & Bereikbaarheid 3 september 2020 (vervolg vergadering M&B 31-8).docx

Spreektijdsregeling 3 uur.docx

200821 Uitwerking Corona-richtlijnen voor de commissies (1).pdf

Verslag cie. M&B 3 september 2020 (vervolg van 31 augustus 2020).docx

- 0 Technische briefing Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH) (18.30-19.15 uur)
- 1 19:30 - heropening van de vergadering (uitloop van 31 augustus)
- 2 B-agenda Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH)
- 2.a 19:35 - Discussienota investeringsfondsen PDENH (G. van Geffen, VVD)
Op verzoek van mevrouw Van Geffen (VVD) ter bespreking ingediend (zie onderstaand agenderingsverzoek)
verzoek tot agenderen discussienota investeringsfondsen PDENH (G. van Geffen, VVD).docx
Discussiepaper investeringsfondsen Provincie Noord-Holland - versie 2-7-2020 (G. van Geffen, VVD).pdf
- 3 20:20 - Rondvraag gedeputeerde Pels (Circulaire Economie, NZKG en (Zee)havens)
- 4 20:25 - Sluiting

Agenda Mobiliteit & Bereikbaarheid

Datum 03-09-2020
Tijd 19:30 – 20:30
Locatie Statenzaal
Voorzitter Miriam van Meerten-Kok
Omschrijving Vervolg van de commissievergadering M&B van 31 augustus. Aanvang 19.30 uur.

Voorafgaand een technische briefing om 18.30 uur.

Om in te spreken: zie toelichting agenda 31 augustus a.s.

0	Technische briefing PDENH (18.30–19.15 uur)
1	heropening van de vergadering (uitloop van 31 augustus)
19:30	
2	B-agenda Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH)
2.a	Discussienota revolverende fondsen PDENH (G. van Geffen, VVD)
19:35	Op verzoek van mevrouw Van Geffen (VVD) ter bespreking ingediend (zie onderstaand agenderingsverzoek)
3	Rondvraag gedeputeerde Pels (Circulaire Economie, NZKG en (Zee)havens)
20:20	
4	Sluiting
20:25	

Spreektijdsregeling commissies 2019-2023

Fractie	Vergadering van 3 uur	Verkiezingen 2019 in %
GroenLinks	11 minuten	15,3 %
VVD	11 minuten	14,5 %
FvD (8/9 ^e deel)	10 minuten	15,3 %
D66	9 minuten	9,9 %
PvdA	9 minuten	9,8 %
CDA	8 minuten	6,8 %
PvdD	7 minuten	6,1 %
PVV	7 minuten	5,6 %
SP	7 minuten	5,0 %
ChristenUnie	6 minuten	3,1 %
50+ / PvdO	6 minuten	2,8 %
Denk	6 minuten	2,4 %
Fractie Baljeu (afsplitsing, 1/9 ^e deel)	1 minuut	n.v.t.
GS (ca. 2/5 ^e deel)	37 minuten	

Uitwerking Corona-richtlijnen voor de commissievergaderingen

1. Er wordt slechts één woordvoerder per fractie, per agendapunt toegelaten in de vergaderzaal. Overige commissieleden zitten in de zijzalen aan 1 persoons tafels.
2. Na elk agendapunt wordt aan de commissie gevraagd of er geschorst dient te worden om een wisseling van woordvoerders mogelijk te maken.
3. Er worden géén toehoorders toegelaten in de vergaderzaal. Toehoorders kunnen, met een maximumaantal van 24, uitsluitend na [online registratie](#), plaatsnemen in de Johan Remkeszaal in het gebouw aan de Dreef 3. Daar is een televisiescherm waarop de vergaderingen gevolgd kunnen worden.
4. Er wordt slechts één inspreker per keer toegelaten in de vergaderzaal. Insprekers nemen na afronding van het inspreken en de beantwoording van eventuele vragen plaats in de Johan Remkeszaal om de behandeling van het agendapunt te volgen.
5. De commissievoorzitter ziet toe op de naleving van deze 'corona-regels' voor de commissievergadering.

Vragen over de uitwerking van de Corona-richtlijnen voor de commissievergaderingen kunnen worden gesteld via: statengriffie@noord-holland.nl

Verslag

Commissie Mobiliteit & Bereikbaarheid

Datum commissievergadering	:	3 september 2020 - vervolg 31 augustus 2020
Commissievoorzitter	:	M.C.A. Klein
Commissieadviseur	:	Mw. M. van Boheemen
Telefoonnummer/E-Mail	:	023-5144628/ boheemenm@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter plv.	:	M.C.A. Klein
Commissieadviseur	:	mw. M. van Boheemen
Leden van de commissie:		
	CDA	: mw. C. Kuiper-Kuijpers
	D66	: R. Vonk
	FvD	: D. van den Berg
	GroenLinks	: J. Gringhuis
	PvdA	: mw. S.S. Doevendans
	PvdD	: I. Kostic
	PVV	: M. Deen
	VVD	: mw. G. van Geffen en K.J. Terwal

Gedeputeerde(n):	Z. Pels (GL)
Notulist	mw. I.L. Vos (Moneypenny BV)

Afwezig:

mw. R. Alberts (SP), J.P. Hollebeek (PvdD), H. Hoogervorst (SP),
mw. R.P.M.Kocken (GL), mw. M. van Meerten-Kok
(commissievoorzitter) en H. Mosmuller (PvdD)

Agenda

1. Heropening van de vergadering (uitloop van 31 augustus 2020)
2. B-agenda Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH)
- 2a. Discussienota Revolverende fondsen PDENh
3. Rondvraag gedeputeerde Pels (Circulaire economie, NZKG en (Zee)havens)
4. Sluiting

1. Heropening en mededelingen

35 Om 19.42 uur heropent de **voorzitter** de commissievergadering die op 31 augustus jl. werd
geschorst. Aangezien de commissie op 31 augustus jl. al vergaderd heeft, is het niet noodzakelijk
dat er vandaag een quorum aanwezig is. Een bericht van verhindering is ontvangen van de dames
Van Meerten-Kok, Kocken en Alberts en de heren Hoogervorst, Hollebeek en Mosmuller.
Statenlid Kostiç voert het woord namens de PvdD.

40

2. B-agenda Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH)

2a. Discussienota revolverende fondsen PDENH (G. van Geffen, VVD)

De discussienota is geschreven door mevrouw Van Geffen (VVD).

45

In november 2019 kreeg mevrouw **Van Geffen** (VVD) als nieuw benoemd Statenlid voor het eerst te
maken met het onderwerp revolverende fondsen. De aanleiding was het faillissement van Tocardo.
Op dat moment zijn veel vragen gesteld en die zijn er nog steeds. Het antwoord was steeds dat
Provinciale Staten er niet over gaan of dat het geheime bedrijfsinformatie betreft. Dat staat op
50 gespannen voet met de informatieplicht van Gedeputeerde Staten. Er viel wel degelijk de nodige
informatie te halen, maar dat is behoorlijk zoeken. De vraag is waarom het zo lastig zijn om als
Statenlid de controlerende rol uit te voeren. De VVD-fractie is zich meer gaan verdiepen in
revolverende fondsen.

Landelijke is een discussie gaande over deze werkvorm. Het is een manier om te kunnen investeren
55 in bedrijvigheid, waarbij de politiek meer op afstand wordt gezet. Dat creëert vertrouwen in de
markt, waardoor er meer kapitaal wordt verworven. Echter, hierdoor ontstaat ook een circuit van
landelijke miljarden en in deze provincie tientallen miljoenen euro's aan publiek geld, dat zich
onttrekt aan publiekrechtelijke waarborgen, zoals de Wet Openbaar Bestuur of de mogelijkheid om
in beroep te gaan tegen beslissingen wanneer men zich oneerlijk behandeld voelt. Democratisch is
60 dat een moeilijk gegeven. Een overheid moet zorgvuldig omgaan met publiek geld, ook binnen de
rechtsnormen. Dat is bij revolverende fondsen een uitdaging. Hoe staan Provinciale Staten van
Noord-Holland daar tegenover?

In Noord-Holland spelen meer zaken, of gaan die spelen bij nieuw op te richten fondsen. Is helder
beschreven welk effect we beogen? Hoe weten we of de publieke middelen bijdragen aan dat effect?
65 Bestaan fondsen voor eeuwig, of evalueren we tussentijds om te beoordelen of het nog de beste
vorm en inhoud is? Hoe revolverend zijn de fondsen nu eigenlijk? Als de fondsen maar beperkt
revolverend zijn, zou de provincie dan niet beter met subsidie-instrumenten kunnen werken, omdat
die wel binnen de rechtsnormen voor publiek geld worden verstrekt?

Deze vragen en andere heeft de VVD in een discussienota neergelegd. De VVD is er een voorstander
70 van dat Statenleden zelf aan het roer staan van hun kaderstellende en controlerende rol en dat zij de
gestelde vragen onder ogen durven te zien, ook als er niet meteen een antwoord of oplossing voor
handen zijn. Samenwerking rond dit thema, waarin zoveel miljoenen euro's publiek geld in omgaan,
kan ook een manier zijn om vorm te geven aan de in het coalitieakkoord genoemde nieuwe
bestuurscultuur van Noord-Holland.

75

De VVD-fractie is erg benieuwd naar reacties van mede-Statenleden.

Statenlid **Kostiç** (PvdD) bedankt voor de discussienota. De PvdD vindt het fijn dat Provincie Noord-
Holland in een duurzaamheidsfonds gebruikmaakt van de synergie van de markt, maatschappij en
80 overheid, in lijn met de zogenaamde 'donut-economie', waarin niet alleen wordt gericht op de

- markt, maar ook de kracht van andere spelers wordt erkend om te kunnen voorzien in het welzijn van alle bewoners van deze planeet. Tegelijkertijd maakt de PvdD zich, samen met de VVD, zorgen over de transparantie en in hoeverre worden doelen echt worden bereikt. Wat de PvdD betreft wordt alleen geïnvesteerd in initiatieven die geen schade berokkenen aan de leefomgeving. Ook de PvdD
- 85 ziet graag beter in beeld gebracht hoe wordt getoetst en in hoeverre beoogde duurzaamheidsdoelstellingen worden gerealiseerd. In de technische briefing kon de directeur van PDENH niet direct uitleg geven. Het zou van grote meerwaarde zijn als evaluatiecriteria en KPI's, de manier waarop wordt gecontroleerd en gemonitord en de voorlopige resultaten standaard met Provinciale Staten worden gedeeld. Evaluatiemomenten zijn cruciaal.
- 90 Een van de artikelen waar het discussiestuk naar verwijst, schrijft over honderden miljoenen euro's die opgaan aan beheerkosten, zoals salarissen van fondsmanagers. Hoe zorgt de Provincie er voor dat die beheerkosten redelijk blijven?
- Toen de PvdD vorig jaar investeringen van PDENH in biomassa aankaartte en samen met de commissie om aanpassingen vroeg, werd de scope van PDENH gewijzigd. Daarvoor stelden
- 95 ambtenaren een feitelijk stuk op met suggesties voor een juridisch correcte wijziging. Zoiets ziet de PvdD nu ook als een eerste stap. Laat ambtenaren hiermee aan de slag gaan. Ze begeleiden de behoefte aan transparantie in democratische legitimatie en koppelen hun bevindingen terug aan de commissie. Op basis daarvan kunnen eventuele verdere politieke keuzes worden gemaakt. De PvdD ziet nu geen meerwaarde in een werkgroep. Eerst moeten feitelijkheden op een rij worden gezet. Een
- 100 inventarisatie van wat er al is aan regels, uitgangspunten en afspraken kan al een heel vruchtbaar resultaat opleveren. Mochten de ambtenaren onvoldoende inzicht kunnen bieden, dan kan bijvoorbeeld de Rekenkamer worden gevraagd om nader onderzoek te doen.
- Tot slot heeft Statenlid Kostić nog een vraag aan de VVD. In het stuk wordt gesteld dat er
- 105 vraagtekens te stellen zijn bij de eerlijke verdeling van publiek geld door deze fondsen. Wat wordt bedoeld met een eerlijke verdeling?
- Mevrouw **Kuiper** (CDA) spreekt namens haar fractie waardering uit richting de opsteller van de discussienota. Het is belangrijk dat verantwoording wordt afgelegd over de besteding van publiek
- 110 geld. De VVD vraagt om meer transparantie en meer democratische legitimiteit, wat vanuit de invalshoek van een politiek orgaan te verwachten is, rekening houdend met de belangen van de deelnemingen. Deelnemingen streven een bepaald maatschappelijk rendement en een publiek en economisch belang. Het is niet altijd eenvoudig te meten of de inzet van publiek geld daadwerkelijk een bijdrage heeft geleverd. Het gaat soms om activiteiten die risicovol zijn. Dan kan het gebeuren
- 115 dat een aantal ondernemingen het niet redt. Het CDA vraagt hoe de VVD-fractie de door haar geformuleerde onderzoeksvragen ziet in relatie tot de Kadernota Verbonden Partijen, die na behandeling in de commissie Economie Financiën en Bestuur, ook ter vaststelling wordt aangeboden aan Provinciale Staten. Deze vraag stelt mevrouw Kuiper ook aan de gedeputeerde. Hoe is door het college van Gedeputeerde Staten omgegaan met de aanbevelingen van de Auditcommissie met
- 120 betrekking tot de deelnemingen?
- Het is voor het CDA van groot belang om te kijken naar werkgelegenheid, die door investeringen worden gegenereerd. De fractie heeft dit ook opgemerkt bij de bespreking van de voorgenomen uitwerking van motie 42 betreffende het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds.
- Over het formeren van een werkgroep merkt mevrouw Kuiper op dat het goed is om eerst feiten op
- 125 een rij te zetten, voordat een discussie wordt aangegaan. In die zin begrijpt zij de opmerking van Statenlid Kostić om dat eerst goed in beeld te krijgen. Het is een sympathiek voorstel, maar als een werkgroep wordt gevormd, dan breder dan PDENH. Voor alle deelnemingen geldt dat het transparant en democratisch verantwoord moet zijn.

- 130 De heer **Vonk** (D66) bedankt mevrouw Van Geffen voor de discussienota. Het is altijd goed om
aandacht te hebben voor dat waaraan de Staten geld uitgeven en daarop controle te hebben. D66
bedankt ook voor de heldere toelichting door de directeur van PDENH in de technische briefing.
Het onderwerp is breder, want er zijn meer revolverende fondsen. Dit onderwerp had beter
geagendeerd kunnen worden in de commissie Economie Financiën en Bestuur. Hoe kijkt de VVD naar
135 die andere revolverende fondsen? Hoe verhoudt deze discussie zich tot die andere fondsen? Naar de
mening van D66 zijn revolverende fondsen belangrijk. Vaak zijn het thema's, waar de markt zelf niet
uitkomt. Innovatie & duurzaamheid is zo een thema. Het is goed dat de provincie hierin aanjager wil
zijn en economie op die manier stimuleert. Natuurlijk wil iedereen dat investeringen in dit soort
fondsen volledig winstgevend zijn, maar de werkelijkheid is weerbarstig. Soms zullen economische
140 impulsen in duurzaamheid en circulariteit zich niet geheel of helemaal niet kunnen terug verdienen.
Overheidsfondsen zullen op sommige investeringen verliezen lijden. Het is een onzekere markt.
Waren dergelijke investeringen altijd rendabel dan had de markt het zelf wel opgelost. Dan waren
commerciële partijen, banken en andere fondsen hiermee wel aan de slag gegaan. Provincie Noord-
Holland investeert namens de burgers in een mooiere, betere wereld. Het fonds PDENH wil een
145 aanjager zijn in duurzaamheid en neemt de markt hierin mee.
Over het vormen van een werkgroep is D66 niet enthousiast. De vraag is of de werkgroep
daadwerkelijk het in de discussienota genoemde beoogde doel kan bereiken. Om meer inzicht te
krijgen in het totaal van revolverende fondsen zou D66 willen aansluiten bij het voorstel van
Statenlid Kostić om bijvoorbeeld de Randstedelijke Rekenkamer te vragen hiernaar onderzoek te
150 doen. De andere vragen in de nota horen bij de kaderstellende rol van Statenleden op het moment
dat een fonds in het leven wordt geroepen. Een aparte werkgroep voegt hier niet direct iets aan toe.
De informatievoorziening kan wel beter. Meer regelmatige updates over de totale investeringen en
de resultaten op zowel financieel als economisch en maatschappelijk vlak zijn wenselijk. Hoe zou dit
vanuit Gedeputeerde Staten beter georganiseerd kunnen worden?
- 155 De heer **Van den Berg** (FvD) bedankt voor het organiseren van een technische briefing over PDENH en
voor de discussienota. PDENH is een investeringsfonds dat wordt gefinancierd met publiek geld.
Forum voor Democratie is tegen dergelijke fondsen. Wat FvD betreft zijn er voldoende
mogelijkheden om vanuit de markt een financiering te krijgen, zolang er maar een goede
160 businesscase is. Juist dat is zo moeilijk bij duurzame fondsen. Als dit fonds de energietransitie in
Amsterdam zou bekostigen dan is er niet langer sprake van revolverendheid. Er zal eerder een
verlies zijn van 14 miljard euro, zoals Het Parool onlangs berichtte. Als dit fonds het energieneutraal
maken van woningen zou financieren, dan komt er per woning gemiddeld een verlies van 12.500
euro in de boeken. Het blijft een sigaar uit eigen doos. De subsidie wordt betaald uit belasting. De
165 inwoner betaalt die belasting. Linksom of rechtsom komt de rekening bij de Noord-Hollandse
inwoners terecht.
Hoe kijken Gedeputeerde Staten naar de revolverendheid van het fonds, nadat ze het PBL-rapport
hebben gelezen? Hoe kijken ze naar investeringen in het aardgasvrij maken van woningen en de
bekostiging daarvan? PDENH investeert voornamelijk in bedrijven waarvoor subsidie nodig is. Helaas
170 wordt de mening van FvD niet in meerderheid gedeeld in Provinciale Staten. Het fonds is er bij deze
gratie. Als het fonds er dan toch is, dan moet dat wel onder goed toezicht staan. Er is een gebrek
aan democratische controle vanuit de volksvertegenwoordiging, maar ook vanuit het bestuur van
Gedeputeerde Staten.
Nadat Tocardo in 2019 failliet was verklaard, stelde FvD vele vragen. Wat was de financiële situatie
175 op het moment van herinvestering door PDENH? Hoe werd gekeken naar het eenzijdig rekening
houden met het verkrijgen van de subsidie 'Demonstratie energie innovatie'? Zo goed als nergens

kwam antwoord op de vragen. Sindsdien maakt FvD zich nog meer zorgen over de controle van dit fonds. Hier wordt een enorm bedrag (85 miljoen euro) vrijgemaakt aan openbare gelden. De provincie heeft zich te richten op haar kerntaken. De ‘klimaatpaus’ uithangen hoort daar absoluut niet bij.

180 FvD vragen de Staten om een werkgroep in te stellen om op zijn minst de vragen, zoals benoemd in de White paper, te beantwoorden.

De heer **Deen** (PVV) merkt op dat het onderwerp van deze uitloopvergadering maandag jl. aan de agenda toegevoegd had kunnen worden.

185 De PVV bedankt mevrouw Van Geffen voor dit initiatief. Het probleem dat door de VVD wordt gepresenteerd inzake transparantie en democratische legitimatie en de gestelde vragen zijn zeker gegrond. De PVV stelde al meerdere keren de vraag wat het economische effect is dat de provincie met de investeringen wenst te bereiken. De PVV ziet het liefst dat zoveel mogelijk wordt afgezien

190 van het gebruik van nieuwe fondsen en wordt onderzocht op welke wijze, met name het PDENH-fonds kan worden afgebouwd, of liever, opgeheven. De mogelijke voordelen van revolverende fondsen zijn niet bewezen en de provincie moet niet voor bank spelen. Dergelijke geldverslindende zaken, als nutteloze onderdelen van de energietransitie, moet de provincie aan de markt laten. Het spelen van bank behoort niet tot de kerntaken van de provincie.

195 De realiteit is dat Noord-Holland te maken heeft met het meest linkse college ooit. Dat college geeft helaas veel belastinggeld uit aan zijn paradepaardjes zoals duurzaamheid en klimaat. Het PDENH fonds speelt daarin, met een budget van 85 miljoen euro, helaas een grote rol. Provinciale jaarverslagen vermelden niets over de mate waarin fondsen revolverend zijn en of benoemde beoogde doelen worden gerealiseerd. In 2018 is hierop gehamerd vanuit de accountantscontrole. De

200 meest belangrijke informatie wordt niet met Provinciale Staten gedeeld. Dat maakt het lastig voor fondsvertegenwoordigers om hun controlerende taak uit te voeren.

De PVV snapt de achterliggende gedachte voor het formeren van een werkgroep van Statenleden die de in de discussienota genoemde onderzoeksvragen nader bestudeerd en een werkwijze formuleert hoe hiermee om te gaan. De PVV denkt echter dat het niet direct nodig is om hiervoor een werkgroep

205 op te zetten. Het college moet gewoon de aanbevelingen vanuit de auditcontrole overnemen.

Naar aanleiding van de technische briefing merkt de heer Deen nog het volgende op. De directeur van het PDENH fonds meldde dat het fonds niet investeert in zaken waarmee bijvoorbeeld kinderarbeid is gemoeid. Voor de productie van laadpalen, groene aggregaten, zonnepanelen, batterijen zijn lithium en kobalt nodig. Is bekend bij de directeur van het PDENH fonds en

210 Gedeputeerde Staten hoeveel kinderarbeid en onmenselijkheden daarmee gemoeid zijn?

De heer **Gringhuis** (GL) bedankt mevrouw Van Geffen voor de discussienota.

Het belang van investeren in innovatie en het risico daarbij onderschrijft GL ten zeerste. Het fonds is nog volop in beweging. Een deel van de leningen zal nog worden terugbetaald en van een deel is

215 bekend dat het geld niet meer terugkomt. Dat is een risico wat erbij hoort. Pas als het fonds klaar is, kan het rendement worden vastgesteld. Evalueren na zes jaar vindt GL wat vroeg. Beter is om te evalueren na tien of vijftien jaar.

De informatievoorziening: kan verbeterd. Provinciale Staten wordt het daarmee makkelijker gemaakt om het fonds te kunnen controleren. Anderzijds snapt GL dat niet alle (bedrijfsspecifieke) informatie

220 kan worden gedeeld.

Ziet de gedeputeerde ook dat de informatievoorziening aan Provinciale Staten beter kan? Kunnen Gedeputeerde Staten met een voorstel komen om de informatievoorziening te verbeteren? Mogelijk kunnen opties worden uitgewerkt. Provinciale Staten kunnen dan zien wat het gevolg is van het delen van bepaalde informatie? De Staten kunnen dan zelf beoordelen welke informatie zij wenselijk

225 vinden. Aangezien GL alleen op het punt van informatievoorziening verandering wenst, acht de fractie het nu instellen van een werkgroep niet nodig.

Bij interruptie vraagt de heer **Van den Berg** (FvD) hoe GL aankijkt tegen de revolverendheid van het fonds, na het rapport van PBL 'Verduurzaming bestaande woningvoorraad'?

230

De heer **Gringhuis** (GL) kent het rapport niet. Verduurzaming van woningen gaat over de stap die we moeten zetten om de temperatuur op aarde minder snel te laten stijgen.

235 Bij interruptie vraagt de heer **Van den Berg** (FvD) over de investering in zonnepanelen, die niet rendabel zijn tenzij er subsidies voor worden verstrekt, hoe GL in die zin kijkt naar de revolverendheid van het fonds.

240 De heer **Gringhuis** (GL) antwoordt dat geen enkel zonnepaneel compleet op subsidie draait. Een deel van de financiering komt van markt en een deel wellicht vanuit subsidies. De provincie heeft er geld voor over om energie op een andere manier op te wekken.

Bij interruptie vraagt Statenlid **Kostiç** of GL het met de PvdD eens is dat het van meerwaarde is als er meer informatie naar Provinciale Staten komt.

245 De heer **Gringhuis** (GL) zegt opties kunnen worden uitgewerkt waarin wordt aangegeven: Wanneer deze informatie wordt gegeven, dan is dit het gevolg. Provinciale Staten kunnen dan beoordelen of ze bepaalde informatie wenselijk achten.

250 Bij interruptie reageert mevrouw **Kuiper** (CDA) op de vraag van de PvdD. De PvdD focust op duurzaamheid. Als het over informatievoorziening gaat dan moet het breder zijn dan alleen de term duurzaamheid. Het CDA wil ook graag weten welke maatschappelijke effecten zijn bereikt en hoeveel werkgelegenheid gecreëerd is.

255 Mevrouw **Doevendans** (PvdA) spreekt namens haar fractie dank uit aan de VVD voor het opstellen van de discussienota en aan Gedeputeerde Staten voor de technische briefing. Het in de technische briefing genoemde grijze gebied is precies het punt waarover het hier gaat. De PvdA is het eens met D66 dat breder moet worden gekeken dan alleen PDENH. Deze discussie had beter in de commissie Economie Financiën en Bestuur gevoerd kunnen worden.

260 Het is belangrijk om transparantie te creëren. Voor Provinciale Staten is het op deze manier lastig om te controleren. Het gaat over publiek geld. De PvdA is geen voorstander van het oprichten van een werkgroep. Welke mogelijkheden ziet de gedeputeerde waardoor Provinciale Staten beter hun controlerende rol kunnen spelen? De PvdA wil breder kijken naar KPI's en het maatschappelijk rendement.

265 De VVD meldt dat het fonds is opgericht in een tijd van crisis. Nederland gaat wederom weer een tijd van crisis in. Op het moment dat wordt bekeken hoe de transparantie kan worden verbeterd, kan ook de discussie in Provinciale Staten worden aangegaan over de gewenste richting van dit fonds

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw Van Geffen ter beantwoording van vragen.

270 Mevrouw **Van Geffen** (VVD) bedankt voor alle reacties en complimenten. Statenleden staan zelf aan het roer van hun taakstellende en controlerende rol. Dat betekent dat dergelijke initiatieven worden aangedragen, Daarop is ook het idee van een werkgroep geënt. Mevrouw Van Geffen hecht niet aan

een specifieke vorm. Het gaat om het bestuderen van een probleem, waarbij Provinciale Staten zelf aan het roer staan.

275

Bij interruptie merkt mevrouw **Doevendans** (PvdA) op dat de PvdA juist die transparantie verbeterd wil zien. De fractie is echter geen voorstander van het oprichten van een interne werkgroep om dit zelf te gaan uitzoeken. Het ambtelijk apparaat kan op vragen van Provinciale Staten informatie geven, of aangeven dat informatie niet verstrekt kan worden omdat het bedrijfsgevoelige informatie betreft. Op die manier kunnen de Staten op het grijze gebied meer licht laten schijnen. Een werkgroep levert niet altijd het gewenste effect op. De PvdA ziet het liever op een andere manier opgepakt.

280

Mevrouw **Van Geffen** (VVD) zegt dat PDENH als onderdeel van een vorm van verbonden partijen wordt genoemd de Kadernota Verbonden Partijen. Echter, in de kadernota komen niet alle zaken met betrekking tot revolverende fondsen terug.

285

Bij interruptie zegt mevrouw **Kuiper** (CDA) dat in Kadernota veel zaken worden aangeroerd. Juist in de Kadernota kunnen kaders worden opgenomen over de verantwoording en transparantie richting Provinciale Staten en inwoners.

290

Mevrouw **Van Geffen** (VVD) zegt dat nieuwe inzichten altijd kunnen worden verwerkt in de Kadernota. D66 vroeg hoe de VVD aankijkt tegen andere fondsen. Mevrouw Van Geffen meent te hebben begrepen dat er op dit moment één revolverend fonds is. Zij richtte haar discussienota op PDENH omdat Provinciale Staten over dit fonds gaan. Uit de Presidiumstukken begreep mevrouw Van Geffen dat er nu een verzoek ligt om het onderwerp naar de commissie Economie Financiën en Bestuur over te hevelen. Dat het onderwerp daarmee bij haar wordt weggehaald, dat vindt ze lastig.

295

Bij interruptie vraagt de heer **Vonk** (D66) of mevrouw Van Geffen met fractiegenoten sprak over het gezamenlijk partijstandpunt over andere fondsen.

300

Mevrouw **Van Geffen** (VVD) antwoordt dat met PDENH de meeste ervaring is opgedaan. Het andere fonds dateert uit 2018. Andere fondsen moeten nog worden opgericht.

Het klopt dat opnieuw een crisis wordt ingegaan. Het is een ander type crisis. PDENH is opgericht in een tijd dat er nauwelijks liquiditeit was. Nu is de liquiditeit hoog.

305

De gedeputeerde gaat ongetwijfeld gedegen aan de slag met een voorstel voor een betere informatievoorziening. Is het een optie om vragen, die specifiek verband houden met revolverende fondsen, onder de loep te nemen in een expertmeeting? Voor die expertmeeting kunnen mensen worden uitgenodigd die gespecialiseerd zijn in dit onderwerp. Waarna de informatievoorziening op orde is, kan alsnog worden beoordeeld of de Rekenkamer nog aanvullend onderzoek moet doen. Wat vinden de Statenleden en de gedeputeerde van dit idee?

310

Gedeputeerde **Pels** zegt dat PDENH valt onder de Nota Verbonden Partijen. Afgelopen maandag 31 augustus jl. is daarover in de commissie Economie Financiën en Bestuur gesproken. Het is een gezamenlijke zoektocht naar welke informatie Provinciale Staten willen hebben. Afgesproken is om daarvoor tijd te nemen om daarover apart met elkaar te spreken. De gedeputeerde stelt voor om alle wensen die vanavond zijn geuit, mee te nemen naar die sessie. Dan kan worden besproken welke verschillen worden gezien tussen verbonden partijen en welke vormen van informatie wenselijk zijn, zodat Provinciale Staten zo goed mogelijk worden bediend. Gedeputeerde Staten willen heel graag informatie delen, maar bedrijfsgevoelige informatie mag niet worden gedeeld. Via voornoemde

320

sessie kan worden uitgewerkt welke maatschappelijke impact Provinciale Staten terug willen zien in de informatievoorziening. Voorkomen moet worden dat voor elke deelneming een aparte informatievoorziening met eigen regels wordt gecreëerd.

325 Bij interruptie merkt Statenlid **Kostiç** op dat elke deelneming verschilt. Zij kan zich voorstellen dat de gewenste informatie verschilt per deelneming. Het is raadzaam om de vandaag geuite wensen vast mee te nemen naar PDENH

330 Gedeputeerde **Pels** lijkt het interessant om het juist wel bij elkaar te brengen. In de Nota Verbonden Partijen staat dat wordt gekeken hoe partijen omgaan met duurzaamheid, maar ook met eerlijke arbeidsvoorwaarden en inclusiviteit. De gedeputeerde zou eerst naar het totaal willen kijken. Als bij een fonds andere informatie nodig is, dan kan die worden gegeven. Het is goed om in beeld te hebben welke algemene informatie Provinciale Staten willen ontvangen over verbonden partijen.

335 De aanbevelingen vanuit de auditopvolging zijn verwerkt. Eén van de aanbevelingen was om informatie op te nemen in het jaarverslag. Vanwege de wens van Provinciale Staten om het verslag bondiger te maken zijn enkele zinnen gesneuveld.
Bij revolverendheid gaat het over rendement, omdat de Staten hebben ingezet op 100% revolverend. Feitelijk vragen Provinciale Staten of er sprake is van winst, of van verlies. Het fonds is wat dat
340 betreft te jong om daarover een uitspraak te kunnen doen. Op termijn wordt het wel interessant om te kijken wat het fonds heeft gedaan.

Het viel de gedeputeerde op dat Forum voor Democratie steeds spreekt over subsidies. Dit fonds is echter gericht op leningen en investeringen. PDENH verstrekt geen subsidies.
345 Dit college heeft PDENH niet opgericht. Provinciale Staten hebben het fonds in 2014 opgericht. De gedeputeerde erkent het probleem rondom kobaltwinning. Fair Phone onderzoekt hoe de situatie van de 'miners' (arbeiders) structureel kan worden verbeterd.

350 Bij interruptie merkt de heer **Van den Berg** (FvD) op dat hij snapt dat er geen subsidie wordt verstrekt door PDENH. Echter, door te investeren in bijvoorbeeld een zonnepanelenfabrikant, is een markt gecreëerd die gesubsidieerd moet worden, wil die fabrikant zijn product überhaupt op de markt kunnen afzetten. Het totale pakket van de energietransitie is niet rendabel wanneer dit niet wordt gesubsidieerd.

355 Gedeputeerde **Pels** stelt nogmaals voor om de wensen aangaande informatie over PDENH in te brengen bij de eerdergenoemde informatiesessie.

360 Bij interruptie reageert mevrouw **Kuiper** (CDA) op de opmerking van de gedeputeerde over 100% revolverendheid. Tevens gaf de gedeputeerde aan dat het rendement pas na tien of vijftien jaar duidelijk wordt. Het zou het CDA veel waard zijn als zes jaar na dato in het jaarverslag 2020 kan worden gelezen dat er weinig middelen zijn teruggekomen naar het fonds en dat vanuit dat punt op dit moment geen nieuwe investeringen worden gedaan. Ook dat beeld kent het CDA niet. Het realistische gehalte is ook informatie die gedeeld zou moeten worden.

365 Gedeputeerde **Pels** legt uit dat nog steeds wordt gewerkt aan de opbouw van het fonds. Immers het fondsbedrag van 85 miljoen euro is nog niet uitgegeven. PDENH kent geen einddatum. Het mooie is dat het geld steeds opnieuw kan worden ingezet. Dit zijn transities van de lange adam. Voor de korte termijn is revolverendheid geen goed idee.

370 De **voorzitter** concludeert dat er commissiebreed een verlangen leeft om meer inzicht te krijgen in de prestaties van het fonds. De gedeputeerde heeft eerder toegezegd dat er een discussie zal worden gevoerd over de omgang met verbonden partijen en de bijbehorende informatievoorziening, in algemene termen, maar ook specifiek voor de verschillende fondsen. Ook de bijeenkomst van vanavond heeft al meer inzicht geleverd.

375 Mevrouw **Van Geffen** (VVD) lijkt het verstandig om na te denken wat revolverendheid betekent in de zin van de democratische rol, de transparantie, eerlijkheid en controleerbaarheid. Publieke gelden worden privaatrechtelijk ingezet. Graag hoort mevrouw Van Geffen nog of de door haar voorgestelde expertmeeting wenselijk is.

380 De **voorzitter** constateert dat het voorstel aan de commissie is om naast de door gedeputeerde Pels toegezegde bijeenkomst ook een expertmeeting te houden over de in de discussienota genoemde thema's.

385 Gedeputeerde **Pels** stelt voor om de vragen in de discussienota te koppelen aan de informatiebijeenkomst. De antwoorden op de vragen die de discussienota stelt staan in de Nota Verbonden partijen. Provinciale Staten gaan over de oprichting. Gedeputeerde Staten rapporteren tweemaal per jaar aan Provinciale Staten hoe het ervoor staat met de verbonden partijen. Dat is de wijze waarop vorm is gegeven aan het proces wanneer privaatrechtelijke zaken worden gedaan en
390 met deelnemingen wordt gewerkt. Provinciale Staten zijn daarin leidend, want ze besluiten tot de oprichting daarvan. Mocht daarin informatie worden gemist, dan kan dat worden meegegeven in de informatiesessie.

Wat het organiseren van een expertmeeting betreft, merkt de gedeputeerde op dat Provinciale Staten en de commissie over hun eigen agenda gaan. De gedeputeerde doet alleen het aanbod om het te
395 bundelen.

Mevrouw **Van Geffen** (VVD) ziet de discussienota als een middel om in gesprek te zijn met mede Statenleden. Graag ontvangt zij een reactie van de Statenleden over de voorgestelde expertmeeting.

400 Mevrouw **Kuiper** (CDA) is van mening dat van een expertmeeting kan worden geleerd, zeker als er deskundigen aanhaken. Dat geeft een beter inzicht. Op basis van een expertmeeting kan de commissie inhoudelijk goed opereren in de door de gedeputeerde voorgestelde informatiesessie. Mevrouw Kuiper zou een expertmeeting zeker willen bijwonen. Daarnaast gaat ze graag in op het aanbod van gedeputeerde Pels.

405 De heer **Deen** (PVV) vindt het aanbod Pels op zich wel toereikend. Hij begrijpt ook wat mevrouw Van Geffen zegt. Hij neemt de vraag mee terug naar zijn fractie en komt er later op terug.

De heer **Van den Berg** (FvD) zegt dat zijn fractie positief tegenover een expertmeeting staat.
410

De heer **Gringhuis** (GL) meldt dat GL allereerst wil ingaan op het aanbod van gedeputeerde Pels. Mochten er nog veel vragen zijn dan alsnog worden afgewogen of een expertmeeting wenselijk is.

De heer **Vonk** (D66) sluit zich geheel aan bij de woorden van de heer Gringhuis.
415

Statenlid **Kostiç** (PvdD) merkt op dat ook de PvdD zich aansluit bij de woorden van de Gringhuis. De fractie is benieuwd wanneer de informatiesessie wordt gehouden. Provinciale Staten heeft overigens altijd het recht om extra informatie op te vragen. Voor velen is onduidelijk wat de criteria zijn in het provinciefonds en hoe wordt gemonitord en gecontroleerd. Die informatie hoopt de PvdD in ieder geval te ontvangen, los van de te maken lange termijnafspraken over informatievoorziening.

Mevrouw **Doevendans** (PvdA) is blij met het aanbod van gedeputeerde Pels. Ze neemt aan dat de commissies Mobiliteit en Bereikbaar en Economie Financiën en Bestuur samen de informatiesessie bijwonen. Eerst dacht ze over de expertmeeting dat deze achteraf, na voornoemde informatiesessie, wel handig zou zijn. Ze kan zich ook voorstellen, zoals mevrouw Kuiper zei, dat de commissie op basis van een expertmeeting net wat meer informatie heeft en beter beslagen ten ijs de informatieronde kan ingaan. Mevrouw Doevedans realiseert zich dat zij niet doorslaggevend is in deze telling.

De **voorzitter** concludeert dat er vooralsnog geen meerderheid is voor het organiseren van een expertmeeting voorafgaand aan de door de gedeputeerde Pels aangeboden informatiesessie. Deze commissie ziet de bijeenkomst, samen met de commissie Economie Financiën en Bestuur, graag tegemoet. De voorzitter bedankt mevrouw Van Geffen voor het inbrengen van de discussienota. Alle overige commissieleden worden bedankt voor hun bijdrage aan het debat.

3. Rondvraag gedeputeerde Pels (Circulaire economie, NZKG en (Zee)havens)

Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt.

4. Sluiting

De **voorzitter** sluit de vergadering om 20.45 uur.

FORMAT Agenderingsverzoek Statencommissies Noord-Holland

Naam fractie/ indiener: VVD / Grethe van Geffen

Naam commissie en datum: M&B 31-8-20

X Legt de volgende discussienota ter bespreking voor aan de Statencommissie en/of de portefeuillehouder:

Discussiepaper PDENH en andere fondsen Provincie Noord-Holland

Aanleiding

Hieronder wordt de achtergrond van het onderwerp geschetst en aangegeven wat de aanleiding is voor het verzoek:

- discussienota

Evenals de rest van Nederland werkt Noord-Holland dit laatste decennium graag met investeringsfondsen. Om meerdere redenen zijn revolverende fondsen populair maar voortschrijdend inzicht levert ook kanttekeningen op. O.a. een onderzoek van de Algemene Rekenkamer geeft aan dat de democratische inrichting vanuit de volksvertegenwoordiging verbetering behoeft.

In de commissie M&B is op meerdere momenten het fonds PDENH besproken, een fonds waarin tot 85 miljoen revolverende middelen zijn opgenomen. Ook daar was de democratische inrichting onderwerp van gesprek. Daarom heeft de VVD deze discussienota opgesteld.

Het behandeldoel

Hieronder wordt aangegeven met welk doel de fractie dit onderwerp/ de ingekomen brief op de agenda heeft gezet

- welke politieke vraag wil de indiener aan de orde stellen

- wat vraagt de indiener aan de andere fracties (de commissie, de portefeuillehouder)

Gezien de vele publieke middelen die omgaan in PDENH en nieuw op te richten fondsen, en de kanttekeningen die daarbij vanuit onderzoek en voortschrijdend inzicht te maken zijn, wil de VVD graag dat de commissie zich buigt op de eigen rol en invulling van PS als volksvertegenwoordigers.

De VVD stelt voor te komen tot een werkgroep van statenleden die de in de discussiepaper genoemde onderzoeksvragen nader bestudeert en een werkwijze formuleert hoe hiermee om te gaan dan wel hoe dit nader uit te werken. Transparantie en democratische legitimatie zijn daarbij kernwaarden.

Discussiepaper PDENH en andere fondsen Provincie Noord-Holland

Evenals de rest van Nederland werkt Noord-Holland dit laatste decennium graag met investeringsfondsen. Om meerdere redenen zijn revolverende fondsen populair maar voortschrijdend inzicht levert ook kanttekeningen op. O.a. een onderzoek van de Algemene Rekenkamer geeft aan dat de democratische inrichting vanuit de volksvertegenwoordiging verbetering behoeft.

In de commissie M&B is op meerdere momenten het fonds PDENH besproken, een fonds waarin tot 85 miljoen revolverende middelen zijn opgenomen. Ook daar was de democratische inrichting onderwerp van gesprek. Daarom heeft de VVD deze discussienota opgesteld. Deze kan ons als volksvertegenwoordigers helpen om te reflecteren op onze rol en de invulling daarvan, met betrekking tot PDENH en in ultieme zin natuurlijk ook op hoe we omgaan met fondsen in het algemeen. Zeker nu we mogelijk nieuwe revolverende fondsen starten is het belangrijk de *lessons learned* daarbij vanaf het begin mee te nemen.

Deze discussienota is als volgt opgebouwd.

1. Allereerst komt een recent verschenen boek *Revolverend financieren door overheidsinstanties* aan de orde.
2. Media-onderzoek dat is gedaan sluit aan bij de bevindingen uit het boek.
3. Op grond daarvan volgen enkele onderzoeksvragen.
4. Tenslotte de bespreekvraag: wat kunnen, willen we als commissie M&B hiermee en hoe gaan we verder?

1. Revolverend financieren door overheidsinstanties

In mei 2020 verscheen het boek *Revolverend financieren door overheidsinstanties* van Veerle van Waarde over de werking van de transparantieplichting bij revolverende fondsen. Zij constateert dat het afgelopen decennium een groot aantal van dit type fondsen is ingesteld met name op nationaal en provinciaal niveau. *‘Uit een in april 2019 verschenen rapport van de Algemene Rekenkamer naar revolverende fondsen van het Rijk, komt echter naar voren dat het landschap van revolverende fondsen op Rijksniveau niet uitblinkt in helderheid. Er bestaat geen regelgeving waaraan revolverende fondsen met rijksbijdragen moeten voldoen en het parlement heeft geen goed zicht op het in revolverende fondsen ronddraaiende publiek geld’* (p. 2).

Een fonds dat publiekrechtelijk is vormgegeven, zou moeten voldoen aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, de WOB en de WNT. Momenteel is de democratische legitimatie beperkt en zijn er vraagtekens te zetten bij de transparante en eerlijke verdeling van publiek geld door deze fondsen. Hierdoor ontbreken privaatrechtelijke waarborgen voor miljarden euro's aan belastinggeld.

Van Waarde (2020) komt tot de volgende, algemene definitie van een revolverend fonds: *‘een fonds dat wordt opgericht door een publiekrechtelijke rechtspersoon, waarin ten minste voor een deel publiek geld wordt gestort en waarbij het publieke geld door middel van een lening, deelneming en/of garantie wordt verstrekt aan eindbegunstigden, met als doel om uiteindelijk weer terug te vloeien naar het fonds’* (p. 15).

Een revolverend fonds is populair omdat a. dezelfde publieke middelen meerdere keren inzetbaar zijn b. de overheid op afstand staat van individuele investeringsbeslissingen zodat politiek-bestuurlijke inmenging klein is en daarmee het imago en naar verwachting het rendement wordt vergroot c. de hefboomwerking waardoor privaat kapitaal wordt aangetrokken. Of deze voordelen in de praktijk ook worden gehaald (Komt het geld daadwerkelijk terug om opnieuw in te zetten? Wordt makkelijker privaat kapitaal aangetrokken?), is nog onbekend.

Van Waarde onderscheidt 4 typen fondsen:

1. Revolverende fondsen gevuld met publiek geld die geheel publiekrechtelijk zijn genormeerd;
2. Revolverende fondsen gevuld met publiek geld die gedeeltelijk publiekrechtelijk zijn genormeerd.
3. Revolverende fondsen gevuld met publiek geld die geheel privaatrechtelijk zijn genormeerd.
4. Revolverende fondsen gevuld met publiek geld die Unirechtelijk zijn genormeerd (geheel of gedeeltelijk met EU-geld gefinancierd waardoor de EU-normen gelden).

[Noot: Het is een juridische studie op zich of een fonds een type 1, 2 of 3 is. PDENH lijkt op het in hoofdstuk 4.2 beschreven Energiefonds Overijssel dat type 1 is. Het Energiefonds Overijssel kent een voor PS en het publiek inzichtelijk jaarverslag \(zie de link aan het eind van dit stuk\). PDENH beperkt zich tot financiële hoofdlijnen via de jaarrekening van de provincie en het eigen \(verplichte\) jaarverslag. Bij nieuw op te richten fondsen kan deze vraagstelling met de bijbehorende consequenties vanaf het begin worden meegenomen.](#)

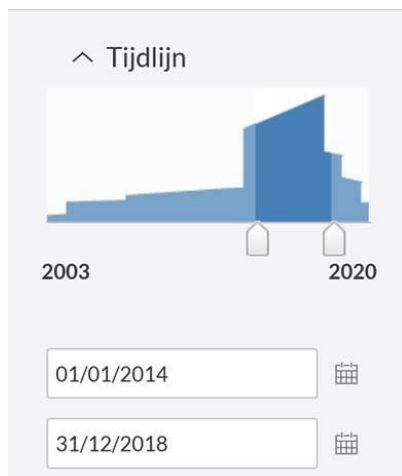
De financieringsinstrumenten zijn: de lening, de deelneming en de garantie. Deze financieringsinstrumenten kunnen (publiekrechtelijke) subsidies zijn als zij voldoen aan vier voorwaarden:

1. Een aanspraak op de financiële middelen
2. Door een bestuursorgaan verstrekt
3. Met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager
4. Anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten

Ook privaatrechtelijke rechtspersonen kunnen als b-bestuursorgaan kwalificeren als de inhoudelijke criteria voor het verstrekken van de financiering in beslissende mate door een of meer a-bestuursorganen worden bepaald (inhoud) en als het geld voor tenminste 2/3 afkomstig is van een a-bestuursorgaan. Dit kan natuurlijk worden omzeild door het revolverende fonds zijn eigen investeringscriteria te laten vaststellen en door de geldstroom via een privaatrechtelijke holding te laten lopen. Zo verstrekt het fonds geen subsidies, met als gevolg bovengenoemde nadelen. (p. 22-23).

2. Media onderzoek fondsen

Via het programma 'Advance Lexis' komen er bij 'investeringsfondsen provincie' 62 krantenartikelen van de afgelopen jaren in beeld – periode 2014 -2020. In de tijdsspanne 2014-2018 is er een piek aan media-aandacht over dit onderwerp. Zie de onderstaande afbeelding:

Tot nu toe komt naar voren dat sinds medio 2014 in toenemende mate door overheden gebruik wordt gemaakt van investeringsfondsen – gebaseerd op revolverend financieren. Vanuit de onderzoeksjournalistiek, de wetenschap en de Rijksoverheid is kritiek gegeven over onder andere de financieringsstructuur en het verantwoordingsmechanisme van dit soort type fondsen.

Uit het media onderzoek daarentegen – gericht op de praktijk - blijkt dat er vanuit de (lokale/regionale) overheden thans geen sprake is van grote schandalen; dit is aannemelijk te wijten aan de korte bestaansduur van de fondsen. In 2017 is er door De Groene Amsterdam een onderzoek gedaan naar de rol van de overheid bij revolverend financieren. Uit deze inventarisatie van Logger & Weijnen (2017) blijkt dat er geen cijfers over de fondsen en omvang worden bijgehouden. Wel kwam daarentegen in een onderzoek van de Algemene Rekenkamer in 2019 naar voren dat dit soort fondsen voornamelijk sinds 2008 populair zijn geworden – twee derde van de fondsen is sindsdien opgericht. Zo telde de Rekenkamer circa 30 fondsen, met een toegezegd vermogen van 3,6 miljard euro. De Rekenkamer stelde vast dat de overheid in geringe mate zicht heeft op de besteding van gelden of het behalen van doelstellingen (NRC, 2019). Naar voren komt dat de macht over deze middelen vooral ligt bij fondsbeheerders en investeringscomité's.

3. Onderzoeksvragen

Politiek komen met name deze punten uit het boek en het media onderzoek:

- Er is een circuit ontstaan met publiek geld met onwenselijk gebrek aan transparantie en democratische legitimatie. Is dat onderdeel van de werkwijze met revolverende fondsen of zijn hiervoor oplossingen denkbaar? Deze vraag is interessant voor bestaande én eventuele nieuwe fondsen.
- Hoe zit het nu precies met die relatie tot de markt en het marktkapitaal. PDENH bijvoorbeeld is gestart in crisistijd, waarbij werkgelegenheid in elk geval in het politieke debat mede een factor was, en in een periode dat er in duurzaamheid nog

beperkt werd geïnvesteerd. Waaruit bestond afgelopen jaren het private kapitaal dat mede in ingestapt dankzij het feit dat PDENH wilde investeren? Is dat ook de komende jaren nog een doorslaggevende factor, nu duurzaamheid hot is, geld 'gratis' en investeerders in de rij lijken te staan? Wat is het moment dat je een fonds op 'actualiteit' herijkt? Hierover is voor zover bekend bij de start in 2013-2014 niets afgesproken. Kunnen dankzij de *lessons learned* van bestaande fondsen, mogelijke ijkpunten en evaluatiemomenten reeds bij de kaderstelling van eventuele nieuwe fondsen worden bepaald?

- Het materiële en immateriële rendement is niet helder. Fondsen als PDENH worden gestart met de aanname dat ze revolverend zullen zijn en dat bepaalde doelen worden gerealiseerd. De provinciale jaarverslagen vermelden deze gegevens echter nog niet, hoewel vanuit de auditcontrole hier in 2018 al wel op is aangedrongen¹. Hier is de controlerende rol van PS in het geding. Hoe kunnen we dit zo opzetten dat het voor de verschillende betrokken partijen voldoende informatief en transparant is?

Daarnaast zijn er enkele zaken die in de literatuur niet naar voren komen maar naar aanleiding van PDENH wel ter discussie stonden zoals:

- Als GS de entiteit is die het finale besluit neemt om niet het aanvankelijk beoogde bedrag in een bedrijf te investeren maar dit stop te zetten, dan zorgt GS de facto voor het faillissement van zo'n bedrijf – is dat wenselijk?
- Welke administratieve eisen worden gesteld aan bedrijven waarmee de provincie NH via fondsen zaken doet? Hoe om te gaan met een kerstboom aan bv's?
- Wat is nu precies het economische effect qua werkgelegenheid dat de provincie met investeringen wenst te bereiken, en hoe verhoudt zich dat tot overnames door een buitenlands bedrijf?

Zijn dit zaken die in nadere kaderstelling zijn te vatten of ben je dan bezig met jezelf dicht te regelen ten koste van de effectiviteit?

Last but not least, mogelijk zijn enkele van bovenstaande zaken al geregeld maar onvoldoende bekend. Inventariseren wat er al is aan regels, uitgangspunten en afspraken kan soms ook al heel vruchtbare resultaten opleveren, omdat het de vraag oproept waarom bestaande afspraken niet worden toegepast, of wel worden toegepast maar toch onvrede oproepen.

4. Wat kunnen, willen we hiermee als commissie M&B en hoe gaan we hiermee verder?

¹ Auditopvolgingslijst versie 2020 p. 6: Vraag GS een integraal overzicht van de lopende revolverende fondsen op te nemen in de eigen p&c cyclus van de provincie, waarbij per fonds in ieder geval is weergegeven; de entiteit, looptijd, omvang, aandeel van de provincie en mate van revolverendheid. Idealiter wordt tevens inzicht gegeven in de mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd.
Bestuurlijke reactie: Wij zullen de gevraagde gegevens opnemen in de paragraaf Verbonden partijen bij de provinciale begroting en de provinciale jaarrekening.

De VVD stelt voor te komen tot een werkgroep van statenleden die de bovenstaande onderzoeksvragen nader bestudeert en een werkwijze formuleert hoe hiermee om te gaan dan wel hoe dit nader uit te werken. Transparantie en democratische legitimatie zijn daarbij kernwaarden.

Literatuurlijst

Kooiman, J. (2019, 17 april). Rekenkamer kritisch op rol overheid als vermogensbeheerder, zoals bij Invest-NL. *NRC*. Geraadpleegd van <https://www.nrc.nl>

Logger, B., & Weijnen, P. (2017, 29 maart). De overheid als durfkapitalist. *De Groene Amsterdammer*. Geraadpleegd van <https://www.groene.nl>

van Waarde, V. A. (2020). *Revolverend financieren door overheidsorganisaties* (1ste editie). Weert, Nederland: Celsus juridische uitgeverij.

Verheij, W. & de Witte, N. (2018). Bij revolverende fondsen fungeert de overheid als bank. ESB international.

Links

Voorbeeld van wijze van verantwoorden bij provincie Overijssel:
<https://jaarverslag2019.overijssel.nl/p29321/5-3-4-risicofinanciering>

Werkconferentie Revolverend financieren? Zo regel je dat! Van de Algemene Rekenkamer, 27 juni 2019: <https://www.rekenkamer.nl/onderwerpen/revolverende-fondsen-in-zicht/werkconferentie-revolverende-fondsen-in-zicht>